

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 28 грудня 2016 р. № 1079-р

КОНЦЕПЦІЯ
розвитку газовидобувної галузі України

Проблема, яка потребує розв'язання

На сьогодні Україна є енергозалежною державою. Протягом останніх двох десятиліть природний газ в Україні видобувається майже в однакових обсягах, але у 2013—2015 роках почав стабільно знижуватися. За статистичними даними Міненерговугілля, у 2015 році природний газ видобуто в обсязі 19,9 млрд. куб. метрів, що на 3 відсотки менше ніж у 2014 році (20,5 млрд. куб. метрів) та на 7,2 відсотка менше ніж у 2013 році (21,4 млрд. куб. метрів). Разом з тим частка імпортованого природного газу залишається високою у газовому балансі країни, перевищує 40 відсотків його загальної потреби, яка становить 33,8 млрд. куб. метрів за підсумками 2015 року.

Розвиток газовидобувної галузі України з урахуванням провідного досвіду іноземних держав передбачає збільшення обсягів власного видобутку природного газу з метою зменшення її залежності від імпорту енергоносіїв та стабільного забезпечення споживачів енергією.

Збільшення обсягів власного видобутку природного газу є дієвим інструментом зменшення залежності України від імпорту енергоносіїв та забезпечення енергетичної безпеки держави. Україна має багаті запаси природного газу. Станом на 1 січня 2016 р. балансові (видобувні) запаси природного газу становлять 924,1 млрд. куб. метрів, сумарні потенційні ресурси — 5,608 трлн. куб. метрів. Забезпечення видобутку природного газу із зазначених запасів становить 46 років, що є одним з найвищих показників у Європі.

В Україні щороку видобувається лише 2 відсотки запасів природного газу, в інших країнах світу — не менше 6 відсотків.

Обсяги видобутку та запасів природного газу
деяких країн світу згідно з даними статистичного огляду
світової економіки та державного балансу
корисних копалин

Найменування країни	Видобуток газу, млрд. куб. метрів	Запаси газу, млрд. куб. метрів	Відбір запасів, відсотків	Забезпечення видобутку газу із запасів, років
США	763	10 400	7	14
Канада	163	2 000	8	12
Мексика	53	350	15	7
Аргентина	35	300	12	9
Колумбія	11	150	7	14

Країна	Видобуток газу, млрд. куб. метрів	Запаси газу, млрд. куб. метрів	Відбір запасів, відсотків	Забезпечення видобутку газу із запасів, років
Росія	573	32 300	2	56
Норвегія	117	1 900	6	16
Голландія	43	700	6	15
Велика Британія	39,7	250	16	6
Румунія	10,3	155	7	14
Італія	6,2	50	12	9
Польща	4,1	120	3	27
Україна	20	924	2	46

Багата ресурсна база, розгалужена газотранспортна інфраструктура та низька інтенсивність видобутку природного газу із запасів свідчать про можливість нарощування його видобутку в Україні та експорту в майбутньому.

Разом з тим наявні родовища природного газу є виснаженими на 60—75 відсотків, що призводить до стрімкого зменшення обсягу його видобутку, а нові родовища — важкими для розробки (середня глибина залягання покладів перевищує 3,5 кілометра) та незначними за обсягами запасів природного газу (запаси 89 відсотків родовищ не перевищують 5 млрд. куб. метрів).

Основні фонди видобувних підприємств є морально та матеріально застарілими, газовидобувній галузі бракує інвестицій, сучасних технологій та обладнання, а сировинна база, яка є основою для видобутку природного газу, не поповнюється повною мірою.

Ресурсна база природного газу України

(трлн. куб. метрів)

Ресурси нових площ (перспективні С3, прогнозні Д1, Д2)	Обсяг запасів згідно з даними державного балансу запасів корисних копалин	Економічно обґрунтований обсяг запасів категорії 2Р за класифікацією SPE-PRMS на базі екстраполяції даних Національної акціонерної компанії “Нафтогаз України”
5,608	0,924	0,312

Характеристики родовищ України

Глибина залягання запасів, кілометрів	Відсоток загальних запасів	Обсяг запасів родовища, млрд. куб. метрів	Кількість родовищ, одиниць	Відсоток запасів з урахуванням глибини залягання	Відсоток загальної кількості родовищ
Менше 3	36	більше 30	4	28	1
3—4	27	30—10	16	27	4
4—5	26	10—5	23	15	6
Більше 5	11	менше 5	348	30	89

Слід зазначити, що 64 відсотки загальних запасів природного газу розташовані на глибині більше 3 кілометрів, а 89 відсотків родовищ мають запаси менше 5 млрд. куб. метрів.

Провідні газовидобувні країни світу з метою підвищення ефективності розробки та коефіцієнта вилучення вуглеводнів широко застосовують новітні методи оцінки ділянок та пластів, комплексного моделювання та детального планування всього комплексу робіт з визначення найбільш доцільних методів інтенсифікації, зокрема буріння похилоспрямованих та горизонтальних свердловин, гідророзриву пласта насамперед на родовищах та покладах з важкими умовами видобутку та виснаженими запасами, а також видобутку нетрадиційних видів вуглеводнів.

Кількість робіт з гідророзриву пласта, що проводяться
провідними нафтогазовидобувними країнами світу

(одиниць)

Рік	США	Канада	Росія
2005	58	15	
2006	135	6	
2007	218	11	
2008	524	23	
2009	1 858	17	
2010	7 426	17	
2011	11 511	3 174	10 100
2012	14 383	4 490	10 390
2013	16 399	4 827	11 910
2014	19 145	5 142	13 570
2015	9 333	2 412	13 780

В Україні з 2010 по 2015 рік проведено лише 100 операцій з гідророзриву пласта.

З урахуванням наявної значної ресурсної бази та потреб національної економіки в природному газі тенденція до зменшення обсягу його власного видобутку є неприпустимою.

З метою стабілізації та збільшення обсягів видобутку природного газу необхідно підвищити коефіцієнт його вилучення на існуючих родовищах шляхом інтенсифікації видобутку, в тому числі буріння нових свердловин, будівництва нових дотискувальних компресорних станцій, застосування методів інтенсифікації видобутку та вдосконалення систем розробки резервуарів покладу. Водночас подальше збільшення обсягів видобутку природного газу потребує відкриття нових родовищ та покладів природного газу шляхом проведення геологорозвідувальних робіт, наукових досліджень, сейсморозвідки, буріння пошукових і розвідувальних свердловин. Обсяг приросту запасів у майбутньому вдвічі повинен перевищувати обсяг річного видобутку.

Для збільшення обсягів видобутку природного газу необхідно ввести в експлуатацію нові свердловини, що потребує відведення земельних ділянок та залучення значних обсягів коштів для проведення робіт з буріння.

Система отримання документів дозвільного характеру є складною і витратною з огляду на час і кошти, що пов'язано з відсутністю уніфікації та неактуальністю діючих вимог і великою кількістю дозволів та погоджень, які необхідно отримувати видобувачам, зокрема щодо землекористування з метою відведення земельних ділянок для буріння свердловин. Крім того, землевласники і органи місцевого самоврядування гальмують процедури погодження питання здійснення газового виробництва на відповідній території.

Податковий тиск на газовидобувну галузь, зокрема в умовах падіння світових цін на енергоносії, є незбалансованим та високим, не сприяє залученню інвестицій, виконанню виробничих програм підприємств, а також пошуку нових родовищ у зв'язку з економічною недоцільністю їх розробки.

Загальний обсяг витрат на видобуток 1 тис. куб. метрів природного газу до нарахування норми дохідності та податку на прибуток під час пошуку, розвідки і розробки нових типових родовищ при розмірі рентної плати 29 відсотків (для родовищ з глибиною залягання менше 5 тис. метрів) та 14 відсотків (для родовищ з глибиною залягання більше 5 тис. метрів)

(доларів США)

Глибина залягання/ запаси газу	Загальний обсяг витрат	У тому числі		
		капітальні інвестиції	операційні витрати	рентна плата
Менше 3500 метрів/ 0,5 млрд. куб. метрів	195,2	105	38	52,2
Менше 3500 метрів/ 2,8 млрд. куб. метрів	170,2	87	31	52,2

Глибина залягання/ запаси газу	Загальний обсяг витрат	У тому числі		
		капітальні інвестиції	операційні витрати	рентна плата
Менше 5000 метрів/ 0,5 млрд. куб. метрів	225,2	127	46	52,2
Менше 5000 метрів/ 2,8 млрд. куб. метрів	202,2	111	39	52,2
Більше 5000 метрів/ 2,8 млрд. куб. метрів	214,2	150	39	25,2

Мета і строки реалізації Концепції

Метою Концепції є визначення умов та заходів, що сприятимуть збільшенню обсягів власного видобутку природного газу для зменшення залежності від імпорту енергоносіїв, залученню інвестицій в енергетичну галузь і забезпеченню енергетичної незалежності України, раціональному використанню енергетичних ресурсів та управлінню галуззю з урахуванням принципів верховенства права, недискримінаційної участі всіх заінтересованих сторін, прозорості, а також забезпеченню соціальних стандартів, подальшому удосконаленню політики в нафтогазовому секторі.

Реалізація Концепції здійснюється протягом п'яти років — з 2016 по 2020 рік.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Проблема може бути розв'язана шляхом:

розробки нових родовищ природного газу в результаті проведення геологорозвідувальних робіт, пошукового, розвідувального та експлуатаційного буріння;

збільшення обсягу природного газу в результаті ефективного використання сучасних технологій і устаткування на діючих родовищах природного газу;

запровадження стимулюючого фіскального режиму для надрокористувачів;

спрощення та прискорення процедур отримання дозвільних документів щодо розвідки та розробки родовищ;

забезпечення доступності сучасних сервісних послуг;

налагодження співпраці та ефективної взаємодії державних органів, видобувних компаній та місцевих громад;

впровадження новітніх технологій, забезпечення дотримання екологічних стандартів, раціонального використання видобутого природного газу;

забезпечення стратегічних інтересів держави на довгострокову перспективу.

Основними напрямками реалізації Концепції є:

широкомасштабне проведення геологорозвідувальних робіт (перелік робіт та їх обсяг визначається у виробничих планах підприємств галузі, що коригується з урахуванням поточного фіскального режиму та цінової кон'юнктури) з метою відкриття нових родовищ природного газу для приросту розвіданих запасів;

забезпечення раціонального та ефективного освоєння родовищ на основі комплексного моделювання та застосування сучасних методів інтенсифікації видобутку, зокрема проведення робіт з буріння свердловин, гідророзриву пласта, капітального ремонту свердловин та інших операцій для збільшення часу експлуатації свердловин та обсягів видобутку природного газу.

Приріст розвіданих запасів

(млрд. куб. метрів)

Найменування суб'єкта господарювання	Разом	У тому числі за роками				
		2016	2017	2018	2019	2020
ПАТ "Укргазвидобування"	79	7	12	15	20	25
інші підприємства	22,5	0,5	1,5	4,2	7,5	8,8

Усього	101,5	7,5	13,5	19,2	27,5	33,8

Очікувані результати

Реалізація Концепції дасть змогу державним та приватним підприємствам збільшити обсяг видобутку природного газу до 27,6 млрд. куб. метрів у 2020 році, зокрема ПАТ "Укргазвидобування" прогнозує збільшення видобутку природного газу у 2020 році до 20,1 млрд. куб. метрів, у тому числі за рахунок оптимізації роботи свердловин експлуатаційного фонду, введення в експлуатацію дотискувальних компресорних станцій, інтенсифікації свердловин, зокрема проведення гідророзривів пластів, їх капітального ремонту, буріння свердловин на існуючих та нових родовищах (обсяг визначається у виробничих планах підприємства, що коригується з урахуванням поточного фіскального режиму та цінової кон'юнктури).

Прогнозні обсяги видобутку природного газу

(млрд. куб. метрів)

Найменування суб'єкта господарювання	Обсяг видобутку	Разом	У тому числі за роками				
			2016	2017	2018	2019	2020
ПАТ "Укргазвидобування"	усього	84,5	14,5	15,2	16,5	18,2	20,1
	у тому числі:						
	базовий	58	13,5	12,5	11,6	10,7	9,7
	на існуючих родовищах	20,5	0,9	2,3	3,9	5,8	7,6
	на нових родовищах	6	0,1	0,4	1	1,7	2,8
інші підприємства (без урахування прогнозних обсягів видобутку ПАТ "Укрнафта" орієнтовно 1,4 млрд. куб. метрів у 2016 році)	усього	29,7	4,3	5	6	7	7,4
	у тому числі:						
	базовий	12	3,3	2,8	2,4	2	1,5
	на існуючих родовищах	11,9	1	1,7	2,3	3,2	3,7
	на нових родовищах	5,8		0,5	1,3	1,8	2,2
----- Усього		114,2	18,7	20,3	22,5	25,2	27,6

Загальний обсяг видобутку природного газу протягом 2016—2020 років становитиме 114,2 млрд. куб. метрів, з яких 45 млрд. куб. метрів у результаті проведення підприємствами галузі запланованих робіт на існуючих та нових родовищах, що сприятиме задоволенню потреби споживачів у природному газі у 2020 році в повному обсязі, а також покращенню експортно-імпортного торговельного балансу, створенню нових робочих місць, у тому числі у суміжних з газовидобувною галузях.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних,
трудова ресурсів

Фінансування заходів щодо реалізації Концепції не потребує витрат з державного бюджету.

Реалізація Концепції потребує значного збільшення інвестицій у газовидобувну галузь, зокрема шляхом залучення фінансових ресурсів підприємств галузі, іноземних інвесторів та міжнародних фінансових інституцій, а також кредитних ресурсів та коштів інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяги та механізм залучення інвестицій будуть визначатися підприємствами галузі виходячи з наявних обсягів власних фінансових ресурсів та результатів оцінки економічної доцільності їх залучення.

Оцінка витрат буде проведена на підставі розрахунків вартості та необхідних обсягів відповідних робіт (перелік робіт та їх обсяг визначається у виробничих планах підприємств галузі, що коригується з урахуванням поточного фіскального режиму та цінової кон'юнктури).
